Aleix Renyé: ?França ha aconseguit extirpar gairebé del tot el català de l?ús social i familiar?

Catalunya Nord | 15-01-2020 | 15:23

Renyé al Pi de les Tres Branques amb en Jordi Sànchez i Jordi Cuixart

El periodista i escriptor nascut a Lleida (1955) va arribar a la Catalunya del Nord a principis dels vuitanta com a refugiat polític, a causa de la seva militància a l?Exèrcit Popular Català (EPOCA) i Terra Lliure. Allà, va ser un dels impulsors de la pràctica periodística en català al territori participant en projectes aleshores incipients com Ràdio Arrels o l?ara desapareguda ?El Fiçó?, una revista satírica, una trajectòria que ha continuat dempeus amb el pas dels anys amb mitjans com El Punt Avui, Catalunya Ràdio o RAC1. ?Després de no haver baixat del burro ni jo ni els meus col·legues, les coses van anar canviant i ara, avui dia, es pot exercir el periodisme en català sense gaire dificultats?, explica.

Es defineix com el primer periodista que es va guanyar la vida en llengua catalana a la Catalunya del Nord. Si ja ara s'intueix com una tasca difícil, com era fa uns anys?

Aleix Renyé. Els anys vuitanta, quan es va crear Ràdio Arrels, es va exercir a la Catalunya de Nord el periodisme exclusivament en català, i això volia dir que en les entrevistes, els reportatges o les rodes de premsa les preguntes sempre eren en català i se cercava a qui podia respondre en la mateixa llengua. La gran satisfacció era veure la gent emocionada per rebre i donar informació amb la llengua del país, mentre que el problema principal era que els polítics, sobretot, es prenien com una provocació el sol fet de fer preguntes en català, mentre que la professió periodística exclusivament francòfona em veia a mi com a un intrús i em consideraven un provocador que malmetia la imatge de la professió. Per sort, i després de no haver baixat del burro ni jo ni els meus col·legues, les coses van anar canviant i ara, avui dia, es pot exercir el periodisme en català sense gaire dificultats.

La realitat de la Catalunya del Nord, pel que fa a la preservació de les tradicions i la cultura catalana, es coneix bé a la Catalunya del Sud?

A.R. A la Catalunya encara espanyola es coneix sobretot la bandera del Castellet, la USAP -idealitzant-la força, tot s?ha de dir-, les sardanes que es fan a Perpinyà i Cotlliure i, recentment, els castells nord-catalans. Que consti que parlo de manera general, hi ha totes les excepcions que es vulgui. Ara bé, malauradament per a la majoria de la població de les quatre províncies encara espanyoles el fet de passar de la frontera imposada a la Jonquera cap amunt ja implica ser a

França. Practiquen el seu francès macarrònic mal après a Perpinyà i consideren la catalanitat dels nord-catalans com una cosa curiosa i folklòrica.

Ara bé, també hi ha els catalans amb consciència de la nació sencera, amb consciència dels Països Catalans, que proven d?entendre el que és i com evoluciona la catalanitat d?aquesta Catalunya primigènia sotmesa a un jacobinisme francès que ha estat molt més efectiu que Espanya a l?hora de realitzar, i gaire acabar, un genocidi lingüístic i cultural.

Què ha canviat especialment des que va arribar fins ara?

A.R. En gairebé quaranta anys, que són dos terços de la meva vida, he vist evolucionar positivament la catalanitat. He vist, i he participat, en la creació de mitjans de comunicació en la nostra llengua, en la implantació d?escoles catalanes -els meus tres fills han estat criats a l?Escola Arrels de Perpinyà-, en la creació d?entitats de promoció de la cultura popular? Durant molts anys, aquesta evolució positiva de la catalanitat social s?anava fent molt lentament, però en els darrers anys ha tingut un creixement important amb les mobilitzacions de suport al procés independentista.

La llengua catalana al territori nord-català està abocada a la desaparició?

A.R. El català no desapareixerà de les comarques catalanes sotmeses a l?estat francès. Cada dia són més els joves que reaprenen una llengua que malauradament la seva família ja no els ha transmès però que ara, ells, la transmeten als seus fills. El català es continuarà parlant en àmbits culturals, associatius, militants o esportius.

Dit això, i tocant de peus a terra, cal dir que França ha aconseguit extirpar gairebé del tot el català de l?ús social i familiar. Més del 90% de la població nord-catalana té el francès com a llengua materna, i la recuperació del català per a un ús social és molt lluny, tot i que no cal renunciar-hi. De fet, hi ha estudis sociolingüístics que indiquen que per sota d?un 10% de parlants habituals és pràcticament impossible que una llengua recuperi un ús normal entre la població. Per aconseguir-ho, a més de la tossuderia dels catalanoparlants, caldrien unes polítiques públiques d?ensenyament, promoció i protecció que l?estat francès no està gens disposat a realitzar. El que és difícil de fer entendre als sud-catalans és que la pèrdua de la llengua no va necessàriament acompanyada de la pèrdua del sentiment de catalanitat. És a dir, cal acceptar que en aquest territori de la nació catalana, el que jo en dic la ?llesqueta del septentrió?, que es tracta d?un territori que ha patit un procés d?aniquilació lingüística molt diferent i molt més eficaç que a la resta del territori nacional, hi ha catalans que se senten part integrant del conjunt de Catalunya i que parlen francès. Ben mirat, a la Catalunya encara espanyola hi ha independentistes que s?expressen en espanyol; no és gaire diferent, oi?

El principal escull del català és doble, per tant: generacional i educatiu.

A.R. La dificultat perquè el català recuperi el seu lloc de llengua d?ús és sobretot la manca de transmissió familiar, evidentment, però també és definida per un sistema educatiu francès que manté els alumnes en l?analfabetisme respecte a la llengua pròpia del país.

Com és percebut el procés independentista al territori nord-català?

A.R. La lluita per la independència a la Catalunya encara espanyola provoca en la població autòctona nord-catalana un sentiment doble: per un costat, la por, perquè per a qui ha estat educat

en els dogmes de la República francesa és gairebé inconcebible posar en qüestió a l?estat, que és sinònim de nació per a les mentalitats hexagonals franceses; per altra banda, també provoca una mena d?orgull, en veure com els germans catalans són capaços d?afirmar la seva identitat de manera decidida i valenta.

I la repressió de l'estat espanyol, s?entén?

A.R. La denúncia de la repressió espanyola és el que més consens té a la societat nord-catalana, molt més que el suport a la independència. Molta gent és capaç de mobilitzar-se contra la repressió, els empresonaments o la violència policial, i això ho fan molts càrrecs electes de tots colors, alguns dels quals gens sospitosos de ser independentistes.

Aquest context convuls, precisament, podria arribar a reactivar la identitat catalana a la Catalunya del Nord?

A.R. Sense cap mena de dubte. Si hi ha alguna possibilitat que la catalanitat es reforci i arribi a ser una consciència nacional i no regional és que Catalunya esdevingui un estat independent. Però alerta, això també ens exacerbaria la posició contrària i el jacobinisme centralista francès trauria les urpes i esdevindria combatiu.

Autor: Redacció